

دیاکو حسینی، کارشناس ارشد مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

گمان نمی‌کنم آمریکا تغییر رویه داده باشد

می‌گویند می‌توانیم چنین کارهایی را انجام دهیم و آمریکا را از این طریق دگرگون کنیم. واقعیت امر چنین نیست و فضای داخلی آمریکا امروز دچار مشکلات و دغدغه‌های بسیار متنوع و بیشتری در مقایسه با ایران است. ایران اولویت اول افکار عمومی آمریکا نیست. نه فشار بر ایران امروز خیلی برای آنها اهمیت دارد و نه توافق با ایران. هیچ‌یک از اینها برای آمریکایی‌ها اولویت ندارد. آنها به مسائل داخلی خود، اقتصاد آمریکا، چشم‌انداز آمریکا، درگیری‌های نژادی و قومی و عدم تساهلی که در آمریکا اخیرا رواج پیدا کرده توجه دارند. منتهی به‌رغم این موضوع اگر توافقی بین ایران و آمریکا صورت گیرد، ترامپی که تقریبا یک کارنامه شکست‌خورده و ناموفق در سیاست خارجی خود داشته می‌تواند این را به‌عنوان یک نکته موثر تعقیب کند و آن را در داخل بفرشود.

در مورد زندانی‌ها بیان کردید نیازی به هیچ کشوری نیست. این برداشت من درست است؟

منظور من ژاپن است. در آنجا کانال سوئیس به‌عنوان حافظ منافع طرفین محور بود و بخش بزرگی از تسهیل کار را به صورت دیپلماتیک و لوجستیک انجام داد ولی در عین حال بازیگران متنوعی در خود آمریکا بودند که در داخل و خارج دولت آمریکا عمدتا این کار را حرکت دادند. بنابراین در این رابطه کشورهایی که مدنظر ما هستند اعم از ژاپن نقشی نداشتند و از کانال آنها هیچ اتفاقی صورت نگرفت.

ایران به‌زودی به زانو خواهد افتاد و برای حفظ و بقای خود با آنها توافق خواهد کرد. در طرف دیگر کسانی که قدری واقع‌بین‌تر هستند حتما به این موضوع فکر می‌کنند که ایران به‌رغم این فشارها که وجود داشت نه‌تنها کوتاه نیامد و موفق شد این دوره را حداقل تا آینده قابل پیش‌بینی پشت سر بگذارد، بلکه گزارش‌های متعددی هم از افزایش نفوذ منطقه‌ای ایران یا حداقل عدم کاهش نفوذ منطقه‌ای ایران متأثر از تحریم‌ها منتشر می‌شود و این با توجه به نزدیک شدن به تاریخ انتخابات آمریکا می‌تواند اهمیت داشته باشد. اگر آمریکایی‌ها فکر کنند از این تاریخ به بعد با توجه به انتخابات مجلس و نهایتا فضای سیاسی ایران به هر دلیلی به سمت عدم انعطاف بیشتر پیش خواهد رفت، فکر می‌کنم واقع‌گرایان در آمریکا به این نتیجه خواهند رسید که بهتر است با ایران قبل از اینکه توافقی دشوارتر شود به نتیجه‌ای برسند. همان‌طور که گفتم این دو دیدگاه وجود دارد و باید ببینیم در موازنه داخلی که از روند پیشرفت آن موازنه‌ها بی‌اطلاع هستیم، چه پیش خواهد آمد.

ایران اولویت اول افکار عمومی آمریکان نیست ترامپ روی تغییر فضای روابط با ایران برای پیروزی در انتخابات حساب می‌کند؟

روی این موضوع نباید خیلی مبالغه کنیم. من گاهی می‌بینم و می‌شنوم در رسانه‌ها یا افراد مختلف مبالغه می‌کنند و

بله، ژاپن یک کشور کاملا مستقل است طبیعتا وقتی روسای دولت ایران و ژاپن بخواهند با هم ملاقات کنند، می‌توانند این کار را انجام دهند و این هیچ ارتباطی به اینکه آمریکا ژاپن را تحت فشار گذاشته باشد که این کار را انجام بدهد یا اینکه ایران بسیار مشتاق باشد که میانجیگری توسط ژاپن ادامه یابد، وجود ندارد. این چیز طبیعی است و سفر کاملاً عادی بین کشورهاست که معمولاً خیلی متعارف صورت می‌گیرد منتهی با این توجه که در خلال این سفر ممکن است اگر آمریکا رویه‌هایی را تغییر داده باشد یک سلسله روزه‌هایی ایجاد شود و بتواند برای حل آن مشکل کمک کند.

عده‌ای در آمریکا معتقدند که بعد از ناآرامی‌های اخیر فشار حداکثری ایران را به زانو درمی‌آورد گفتید باید ببینیم امکان اینکه آمریکا نرمش‌هایی را داشته باشد یا تغییری کند، وجود دارد یا خیر. تحلیل شما این است که آمریکایی‌ها بنای چنین کاری را دارند یا چنین امکانی وجود دارد؟

واقعیت امر این است که امروز درون دولت آمریکا اختلاف‌نظرهای قابل توجهی درباره برخورد با ایران وجود دارد. گزارشی که چندوقت پیش نیویورکر در رابطه با تبادل زندانی‌ها منتشر کرده بود به خوبی گویای پشت‌پرده این ماجرا بود و اینکه براین‌هوک تا لحظات آخر تا جایی که توان داشت سعی می‌کرد از چنین توافقی جلوگیری کند ولی درنهایت افراد دیگر موفق شدند و آقای هوک ناگزیر شد به آنها برای انجام این مبادله بپیوندد. طبیعتا سایر مسائل هم بر همین منوال است و فکر می‌کنم ترامپ بیشتر مایل باشد با ایران به یک توافق دست یابد. باید ببینیم موازنه‌های درون واشنگتن چگونه در این مدت پیش می‌رود. ما می‌دانیم براین‌هوک و اطرافیان پمپئو و کسانی که در وزارت خارجه آمریکا مسئول میز ایران هستند، خیلی نگاه سرسختانه و انعطاف‌ناپذیری در مقایسه با سایر مسئولان حکومتی در واشنگتن دارند. عده‌ای در آمریکا معتقدند که بعد از رویدادها و ناآرامی‌های اخیر در ایران و همین‌طور در منطقه یعنی در لبنان و عراق سیاست فشار حداکثری جواب داده و با ادامه همین فشارها یا افزایش این فشارها همان‌طور که اخیرا نتانیا‌ه‌وهم آمریکا را به ادامه فشارها تشویق کرد،

کند و صحبت‌هایی ردوبدل شود که به شکل‌گیری خلافت تازه‌ای از سوی ژاپنی‌ها و شاید هم به‌رفع این بن‌بستی که در آن هستیم کمک کند.

یکی از رسانه‌های ژاپنی منتشر کرد ژاپن این مجوز را از آمریکا گرفته که دوباره وارد فاز مذاکرانی با ایران شود. این نشان‌دهنده این مساله است که آمریکا کوتاه آمده یا مسیر جدیدی را می‌خواهد برود یا تغییری نسبت به قبل کرده است؟

دو نکته باید اینجا مطرح شود. یک نکته اصلاحیه به این نوع خرنوبسی‌هاست، واقعیت این است که ژاپن یک کشور تحت استعمار آمریکا نیست که بخواهد از آمریکا اجازه بگیرد که آیامی‌تواند رهبر کشور دیگری را ملاقات کند یا نکند. نکته دوم؛ آنچه من از این خبر می‌فهمم این است که ژاپن این موضوع را با آمریکا درمیان گذاشته تا ببیند آیا ممکن است از سوی آمریکا فضای تازه‌ای برای ادامه نقش میانجیگری ژاپن وجود داشته باشد یا خیر که به نظر می‌رسد از این جهت آمریکایی‌ها همچنان ژاپن را معتبر می‌دانند. دقت کنید که رفتار ترامپ در گذشته به نحوی بود که بسیاری از رهبران معتبر جهان را مقداری به تامل می‌انداخت. به رفتار چندین باره او با مکرون دقت کنید. با لحاظ کردن «تحقیر مکرون توسط ترامپ» مبنی بر اینکه وی مجوز میانجیگری از سوی آمریکا را نداشته است، طبیعی است که رهبران عاقل جهان در این نوع مسائل قدری با طمأنینه رفتار کنند و سعی کنند تا دچار این نوع لفظ‌پرازی‌های ترامپ نشوند. بنابراین این خبر از این جهت اطلاع داده شده و نگاه‌های آمریکایی نیز دریافت شده و باید ببینیم در انتها چه خواهد شد. منتهی فکر نمی‌کنم الزاما چنین خبری به این معنا باشد که آمریکا مخصوصا تغییر رویه داده است. این می‌تواند صرفا ابراز امیدواری آمریکا به این باشد که شاید از سوی ایران نرمش‌هایی صورت می‌گیرد؛ یعنی ممکن است آمریکایی‌ها صرفا به این دلیل آن چراغ سبز و اشتیاق را از خود نشان داده باشند. بنابراین گویای هیچ اتفاقی دیگری نیست منتهی در عمل باید ببینیم آیا نرمش‌هایی که از سوی آمریکا صورت خواهد گرفت فضا را باز خواهد کرد یا خیر.

تحلیل شما این است که این جوشش فعال شدن دوباره ژاپن از سوی خود ژاپنی‌ها بوده است، نه آمریکایی‌ها؟

طبق آخرین اخبار منتشر شده، حسن روحانی یکی دو روز آخر آذرماه را در شرق آسیا سپری می‌کند، سفری که مهم‌ترین بخش اعلامی آن دیدار با نخست‌وزیر ژاپن خواهد بود. درباره این دیدار اخبار متفاوتی مطرح شده و گمانه‌زنی‌هایی هم درخصوص میانجیگری آبه شینزو میان ایران و آمریکا به گوش می‌رسد. درباره این گمانه‌زنی‌ها با دیاکو حسینی، کارشناس ارشد مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری به گفت‌وگو نشستیم و ارزیابی او درخصوص شرایط بین‌المللی معطوف به ایران را شنیدیم. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

ژاپن هم به لحاظ سمبلیک و هم به لحاظ عملی برای ایران در وضعیت تحریم‌ها موثر است رسانه‌ها از سفر دکتر روحانی به ژاپن فرصت دوباره آقای آبه برای میانجیگری خبر می‌دهند، تحلیل شما از این امر چیست؟ آقای آبه توان و ظرفیت جدیدی پیدا کرده یا بعد از ماجرای زندانی‌ها امید دیگری برای مذاکره باز شده است؟

خیر، اولاً بخشی از این سفر به‌طور طبیعی به روابط دو جانبه ایران و ژاپن باز می‌گردد. به هر حال ژاپن و به‌عنوان یک قدرت اقتصادی آسیایی و جهانی می‌تواند هم به لحاظ سمبلیک و هم به لحاظ عملی برای ایران در وضعیت تحریم‌ها موثر باشد. البته در عین حال هم به خاطر علاقه‌مندی ژاپن نسبت به ادامه میانجیگری حتما صحبت‌هایی آنجا پیش خواهد آمد. ثانيا درخصوص این موضوع هم اتفاق خاصی نیفتاده و آن موضوع تبادل هم مستقیما به این موضوع ربط ندارد، به خاطر اینکه از ابتدا از کانال کاملاً جداگانه‌ای مساله تبادل زندانیان مورد بحث قرار گرفت و به نتیجه هم رسید و ادامه راه هم نیازمند هیچ کشور دیگری از جمله ژاپن نیست ولی در عین حال باید دید که به خاطر فضای مثبت ایجاد شده آیا طرف آمریکایی آماده خواهد بود گوش شنوایی نسبت به پیشنهادهایی که ایران برای رفع بن‌بست جهانی می‌دهد پیدا کند یا خیر؟ فکر می‌کنم این سفر شاید بتواند زمانی را ایجاد

دیوار زمان

تلاش برای مذاکره از زمان خروج آمریکا از برجام تا به امروز چه روندی را طی کرده است؟

داستان پسابرجام

۱۳۱ اردیبهشت ۹۷

اعلام شرایط ۱۲ گانه مایک پمپئو برای مذاکره با ایران.

۱۳۹۵

۲۸ تیر

واعظی: سال گذشته در زمان حضور روحانی در مقر سازمان ملل، ترامپ هشت‌بار در خواست مذاکره داد ولی روحانی قبول نکرد.

۱۳۹۵

۸ مرداد

ترامپ در نشست خبری مشترک با نخست‌وزیر ایتالیا: آماده‌ام هر زمانی که بخواهند با آنها – مقامات ایرانی – ملاقات داشته باشم و این ملاقات نیز «بدون هیچ شرطی» خواهد بود.

۱۳۹۵

۱۴ شهریور

ترامپ در دیدار با امیر کویت: اینکه مذاکره‌ای صورت بگیرد یا نگیرد، به مقامات ایران بستگی دارد، نه به من. من همیشه در دسترس هستم!

۱۳۹۵

۱۹ اردیبهشت

اعلام آمادگی سفیر عمان در واشنگتن برای میانجیگری مسقط در حل تنش‌ها میان ایران و آمریکا.

۱۳۹۵

۲۱ اردیبهشت

روحانی در دیدار با فعالان سیاسی: اوباما رئیس‌جمهور آمریکا ۱۹ بار از من تقاضای ملاقات کرد، ولی دولت اختیار پاسخش را نداشت.

۱۳۹۵

۲۵ اردیبهشت

سفر از پیش اعلام نشده یوسفین علوی، وزیر امور خارجه عمان به تهران.

۱۳۹۵

۳۰ اردیبهشت

سفر چند ساعته یوسفین علوی، وزیر امور خارجه عمان به تهران.

۱۳۹۵

۸ خرداد

روحانی: اگر (آمریکایی‌ها) با پایبندی به تعهدات‌شان به میز مذاکره بازگردند، راه روی آنها بسته نیست.

۱۳۹۵

۳ شهریور

حضور بدون اعلام قبلی ظریف در بیارینز و مذاکره با مکرون در حاشیه اجلاس سران گروه هفت.

۱۳۹۵

۸ مرداد

مکالمه تلفنی ۱۰۰ دقیقه‌ای روحانی با مکرون.

۱۳۹۵

۱۸ تیر

دومین سفر مشاور دیپلماتیک تهران.

۱۳۹۵

۱۵ تیر

گفت‌وگوی تلفنی مکرون و حسن روحانی (یک روز پیش از اعلام آغاز دوم کاهش تعهدات برجایی).

۱۳۹۵

۴ تیر

نخستین گفت‌وگوی تلفنی روحانی و مکرون.

۱۳۹۵

۲۹ خرداد

نخستین سفر اماتونل بُن تهران.

۱۳۹۵

۲۳ خرداد

دیدار تاریخی رهبر انقلاب با آبه شینزو و نفی هرگونه مذاکره از سوی ایران.

۱۳۹۵

۲۲ خرداد

سفر نخست‌وزیر ژاپن به تهران بعد از چهار دهه و دیدار با روحانی.

۱۳۹۵

۲۰ خرداد

سفر «هاکو ماس»، وزیر خارجه آلمان به تهران و مذاکره با روحانی و ظریف.

۱۳۹۵

۴ شهریور

روحانی: اگر بدانم نتیجه ملاقات با فردی، آبادانی کشور و حل مشکلات کشور باشد، دریغ نخواهم کرد.

۱۳۹۵

۴ شهریور

دیدار مکرون و ترامپ در حاشیه اجلاس گروه هفت. مکرون: با توجه به مواضع امروز رئیس‌جمهوری ایران، احتمال دیدار او با رئیس‌جمهوری آمریکا وجود دارد. ترامپ: اگر شرایط مناسب باشد، آماده‌ام با رئیس‌جمهوری ایران ملاقات کنم. آنها (ایرانی‌ها) نمی‌توانند کارهایی را که می‌گویند، انجام دهند چون در این صورت با نیروی خشنی روبه‌رو خواهند شد.

۱۳۹۵

۵ شهریور

روحانی: به دنبال عکس گرفتن نیستیم و کسی نخواهد با روحانی عکس بگیرد یا تحریم امکان‌پذیر نیست البته فتوشاپ آن امکان‌پذیر است مگر اینکه از تحریم ظالمانه دست بردارد.

۱۳۹۵

۱۸ آذر

پس از به خانه باز گرداندن گروگان‌مان در این هفته، کاملاً برای تبادل فراگیر زندانیان آمادگی داریم.

۱۳۹۵

۱۳ آذر

هر وقت آمریکا حاضر شود تحریم‌ها را کنار بگذارد، بلافاصله سران ایران و ۵۰۱ می‌توانند با هم ملاقات کنند و ما در این باره هیچ مشکلی نداریم.

۱۳۹۵

۴ مهر

روحانی با اشاره به آزادی نزارزاکا: در دولت ترامپ نیز یکی، دو بار این بحث شروع شد که درباره آزادی زندانی‌ها مذاکره کنیم؛ ایران همیشه آماده مذاکره برای مبادله زندانیان است و هم‌اکنون توپ در زمین آمریکاست.

۱۳۹۵

۳ مهر

اصرار مکرون و بوریس جانسون به روحانی برای مذاکره با آمریکا در سالانه مجمع عمومی سازمان ملل.

۱۳۹۵

۲ مهر

دیدار مکرون با روحانی در در حاشیه نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل.

۱۳۹۵

۲۵ شهریور

ترامپ در توییتر در صفحه شخصی خود: [رسانه‌ها] اخبار جعلی می‌گویند که من تمایل دارم با ایران «بدون پیش‌شرط» دیدار کنم. این یک شرح غلط است (مثل همیشه!).